

Brf. Heimdall 16

Föreningen bildades den 28 december 1981.

Fastighetens historik och ägarskap

Gjort av:
Thor Abrahamsson
april 2002

Inledning

Varje hus har sin egen historia, som kan berättas och ses ur olika synvinklar. Faktaunderlaget till denna skrift är främst hämtat från följande källor:

- Stadsbyggnadskontoret för byggnadslov och ritningar
- Stockholms Tingsrätt för köpebrev och lagfarter
- Litteratur om Stockholm och Vasastan under sekelskiftet

Historik

Historiken är uppbyggd så att den börjar med stadsdelen Vasastan och fortsätter med kvarteret Heimdall, och sedan fastigheten Heimdall 16.

Vasastan

Vasastan består idag av Adolf Fredrik, Gustav Vasa och Matteus församlingar. De fysiska gränserna är fortfarande något oklara, även för politikerna. Vid sekelskiftet 1800-1900 hade Vasastan ca. 50.000 innevånare, vilket var mindre än Östermalm med ca 67.000, men mer än Kungsholmen med ca 35.000 innevånare.

Bara tio år senare var Vasastan större än Östermalm och hade då ca. 75.000 innevånare. Det var under denna bygghausse, när kvarteren norr om Odengatan exploaterades, som också vårt hus byggdes.

I slutet av 1800-talet var Odengatan redan etablerad som en stor paradgata med affärer och med Odenplan som dess centrum. Norrtullsgatan även kallad "Stora Landsvägen" hade då sträckningen från slutet av Drottninggatan rakt ut till Norra begravningsplatsen.

En mycket central plats var Sabbatsbergs Sjukhus, som byggdes där krögarmästare Wallentin Sabbat hade sitt världshus i början av 1700-talet. I mitten av 1700-talet idkades en omfattande brunnsskickning eftersom där fanns en källa som ansågs särdeles hälsosam. Alla vägar ledde till Sabbatsberg, som nu var sjukhus, det första med elbelysning redan 1884. Även Upplandsgatan gjorde en sväng mot Sabbatsberg. Upplandsgatan hette då Stora Gråbergsgatan och fick namnet Upplandsgatan under perioden 1885 – 1903, då man bytte namn på många gator i Vasastan. Gråbergsgatan hade antagligen fått sitt namn efter det som då kallades "gråberget", i slutet av Upplandsgatan, där Rödabergs-skolan nu ligger.

Området norr om Odengatan ansågs vid sekelskiftet som en byggnadsreserv. De större byggnader som fanns i området var Rörstrands Porslinsfabrik i slutet av Rörstrandsgatan, den nya gasklockan vid Torsgatan, Borgerskapets Enkehus på Norrtullsgatan och Bergianska Trädgården. En stor del av området var fortfarande obebyggt. Det fanns tex. små lantgårdar med odlingar, lador och väderkvarnar.

Det var ur denna något lantliga idyll vår nu trevliga och populära stadsdel växte fram.

Byggandet gick nu i en rasande fart och år 1930 var Vasastan den största stadsdelen med över 100.000 innevånare.

Kvarteret Heimdall

Förutom Borgerskapets Enkehus, Norrtullsgatan 45, fanns också Norrtullsgatan 41 och 43, som byggdes redan 1864-65. Norrtullsgatan var ju en viktig gata som gick ut mellan tullhusen vid Norrtull, och utgjorde en av portarna in till Stockholm.

Kvarteret Heimdall har kommit att präglas rätt mycket av Borgerskapets Enkehus, som nu står på den plats världshuset Tre Liljor en gång stod. Världshuset brann ner till grunden år 1869.

Till Tre Liljor hörde också parken i kvarteret. Denna tomt hette då Trumpetaren no: 7.

Stiftelsen för Borgerskapets Enkehus köpte Trumpetaren no: 7 den 3 juli 1876 och började då bygga det nya Enkehuset, som stod klart för inflyttning år 1879. Samma år den 17 mars köpte man också tomten Heimdall no:14, som låg mot Upplandsgatan och utgjorde ett sammanhängande stycke från Upplandsgatan 68 till Upplandsgatan 78, dvs. allt utom hörntomterna vid Frejgatan och Vanadisvägen. Denna tomt var då tydligen obebyggd. Man sökte dock inte lagfart på tomten Heimdall no:14 förrän den 29 september 1903 för att sedan den 26 oktober 1903 slå samman tomterna Heimdall no:14 och Trumpetaren no:7 och bibehöll tomtbeteckningen Heimdall no:14 (enligt 1810 års nummerordning). Heimdall no:14 styckades sedan, den 18 maj 1904, i tomterna Heimdall 16 – 21 längs Upplandsgatan samt Heimdall 22, som utgjorde hela parken och tomten där Enkehuset står. Detta är också förklaringen till varför Heimdall 14 inte finns som fastighet idag. Tomterna såldes och bebyggdes samtidigt med start 1904. Enkehuset lånade sedan ut pengarna de fått vid försäljningen till byggherrarna - en bra affärsidé. Heimdall 22, dvs parken och Enkehuset, såldes 26 februari 1964 till John Mattson Byggnads AB för 1 miljon kronor.. Byggherrn John Mattson hyste nu allvarliga planer på att exploatera den och bygga två höghus i parken. Detta skapade naturligtvis vilda protester från många håll och slutade med att John Mattson sålde parken till Stockholms Stad år 1987 för 6 miljoner, som lovade att underhålla den som allmän park. Stockholms Stad ansåg det rimligt att de fastigheter som gränsade mot parken skulle betala en symbolisk summa för den ”nytta” de ansågs ha av parkens närhet. Brf. Heimdall 16 ålades att betala 22.000:- för detta, vilket också föranledde att vi öppnade en grind och gjorde en trappa ner till parken år 1989. Detta är också historien varför vi har denna oas mitt inne i vårt kvarter.

Fastigheten Heimdall 16

Bygglov för Upplandsgatan 68 beviljades den 11 november 1904. Besiktningen av grunden var slutförd den 3 februari 1905. Slutbesiktat och klart för inflyttning var huset den 26 mars 1906. Vårt hus är tvillinghus med Upplandsgatan 70, som byggdes exakt samtidigt av samma byggherre. Heimdall 16 bestod av sammanlagt 10 lägenheter, 6 av dem med 3 rum och kök och 4 lägenheter med 4 rum och kök. Fyrrummarna inbegrep också flygeln. Dock bestod motsvarande lägenhet på nedre botten av 3 rum och kök. Lokalen i källarplanet, nuvarande soprum och föreningslokal, användes i början som affärslokal. Där fanns ursprungligen en lampaffär, som kallades ”Lamp-Johan”.

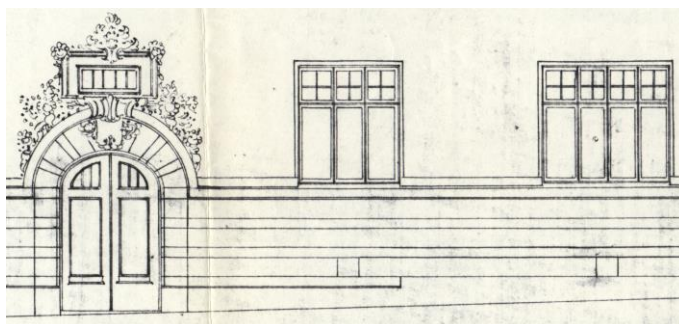
Arkitekt var G. Detthoff, byggherre John Larsson och byggmästare A. Borg. Huset var helt modernt, enligt den tidens krav, med gasljus och separata toaletter för varje lägenhet. (Latrintunnorna togs ut genom de små dörrarna, som ännu finns kvar i trappuppgången). Huset utrustades med tappkallvatten från början i galv/blyledning. År 1902 fanns endast ca. 200 gasspisar i hela Stockholm, men i dessa nybyggda hus installerades gasspis från början.

Tomtens totala yta är 473.3 kvm och har sträckningen 17.53 m längs Upplandsgatan och 27 m in mot parken. Av denna yta utgör huset 282.5 kvm och gårdsplanen 190.8 kvm. Under hela huset finns källare på berg, som ingenstans är lägre än 2 m under källarplanet. Husets höjd över gatan är 18.80 m, enligt ritningarna.

Husets konstruktion är i putsad sten, bärande järnbalkar och tegel. Alla bärande väggar är murade i tegel med inslag av gråsten. Icke bärande innerväggar är av grovt plank belagda med vass, hönsnät och ett skikt med puts. Allt i genuint naturmaterial - det fanns inget annat då, tack och lov.

Byggnadsstilen är Jugend med den utvändiga utsmyckning, som fortfarande finns kvar. Interiören enligt besiktning gjord av Stockholms Stads Brandförsäkringskontor den 24 augusti 1933 var följande: "I den yttre delen av förstugan på nedre delen av väggen marmorbeklädnad och i övrigt oljemålning i marmorimitation, i den inre delen socklar, oljemålat bröstvärn och limfärgade väggar samt i båda delarna gipslister och limfärgat tak". Alla tak i lägenheterna var målade med limfärg, ofta i en ljus gulaktig kulör med en ornerad stukatur. Tapeter fanns både som sidentapeter, imiterat gyllenläder eller vanligt papper. Golven var (är) gjorda i garn och kunde vara målade eller belagda med en linoleum-matta. I alla rum fanns en kolonnkakelugn med reliefdekor och i hallen en gjutjärnskaamin. Det fanns dubbla fönster, dock ej kopplade, och de hade något annorlunda utförande än idag. Enligt ritningen från 1904 hade fönstren mot gatan följande utseende:

Det har inte gått att fastställa när de byttes ut. Troligt är att de byttes efter 1950. Detsamma gäller fönstren mot gården, som var spröjsade och inte stora hela rutor, som idag. I trappuppgången byttes fönster i samband med fasadrenoveringen år 1989 till kopplade, men med liknande utförande som originalet.

Huset var alltså byggt för dåtidens mest välbärgade. Ännu på 1960-talet kunde någon lägenhet ha den gamla ringlockan kvar i serveringsgången för att kalla på tjänstefolket. Anordningen kunde till och med visa i vilket rum man önskade assistans.

Samma år som vårt hus stod klart invigdes Gustav Vasa kyrkan vid Odenplan. Samma år delades också Adolf Fredriks församling upp i två nya församlingar: Gustav Vasa och Matteus församlingar. Matteus kyrkan, vid hörnet av Vanadisvägen och Dalagatan stod klar redan 1903, men man väntade med församlingsdelningen tills Gustav Vasa kyrkan också var klar.

Detta var något om historiken och miljön. Det finns oändligt mycket mer att skriva om. Det fanns ju tex. berömda personer redan då i Vasastan, som Strindberg, som bodde i en malmgård högre upp på Norrtullsgatan och Albert Engström i sin femrummare på Ynglingagatan, med utsikt över hela Hagaparken.

Ägare till Heimdall 16 genom tiderna

Vilka har ägt Heimdall 16 fram till våra dagar? Nedan följer en tabell innehållande datum för köpebrev och lagfart samt ägarens namn - källa Stockholms Tingsrätt.

Den första ägaren var ju Borgerskapets Enkehus, men tomten såldes nästan direkt efter styckningen av Heimdall no: 14.

Köpebrev datum	Lagfart datum	Ägare
19 sept 1904	26 sept 1904	Kommanditbolaget Burman
30 sept 1904	6 febr 1905	Byggmästare Johan Larsson
15 jan 1906	21 maj 1906	Fredrik Larsson
5 juli 1906	10 sept 1906	Korrespondenten Thorvald Nylén
13 okt 1909	2 jan 1911	Inspektören Agnar Eneroth och hans hustru Hedvig Sofia Lindholm-Eneroth
10 april 1910 (boskifte)	21 aug 1911	Hedvig Sofia Lindholm-Eneroth
1 april 1915	19 april 1915	Ingenjören Josef Norén
31 okt 1916	2 april 1917	Rörledningsaktiebolaget Montör
30 mars 1917	2 april 1917	Grosshandlaren Johan Emerick Nilsson Flyborg
4 juli 1923 (skifte)	15 okt 1923	Hilma Maria Flyborg, född Nilsén
29 juni 1937	14 juli 1937	Grosshandlaren Axel Ericson
28 juni 1939	5 juli 1939	Direktören Olof Flyborg
28 juni 1953 (Bouppteckning)	1 april 1953	Dödsboet efter Zaida Flyborg 1)
16 sept 1957 (Bouppteckning)	17 mars 1965	Bo Flyborg 2)
31 dec 1980		Handelsbolaget Heimdall 16
28 dec 1981	8 feb 1982	Bostadsrättsföreningen Heimdall 16

- 1) Zaida Flyborg dog 27 nov 1952 och Olof hade skrivit över huset på sin fru, Zaida. Därför hölls en bouppteckning rörande huset efter Zaidas död.
- 2) Olof Flyborg dog 25 jun 1957. Då var sonen, Bo Flyborg, endast 13 år gammal och förvaltningen av huset skedde under förmyndarskap. Kontrakt skrevs den 1 okt 1957 med Förvaltnings AB Storstaden, som förvaltade huset till 1965 och därefter hade ett administrativt ansvar ända tills Handelsbolaget Heimdall 16 köpte huset den 31 dec 1980.

Det har varit många ägare till huset och den som längst haft lagfart på huset är faktiskt Brf. Heimdall 16.